

Et mærkeligt Forhold, som ofte har været omtalt, er dette, at en enkelt ♀ undertiden ses med et abnormt stort Antal Ællinger. Naar man ved en Yngleplads kender Kuldernes oprindelige Størrelse, viser det sig, at det er uhyre almindeligt, at ♀♀ fører Ællinger, som ikke er deres egne, men Grunden er ikke let at finde ud af. Naar Flokke mødes kan der naturligvis let i Skyndingen glide et Par Stykker fra den ene til den anden, men der er næppe Tvivl om, at der til Grund for Fænomenet ofte ligger et maalbevidst Arbejde fra de »børnerige« ♀♀'s Side. Det mærkværdigste er dog, at det end ikke behøver at være Ællingehunner der »samler«. En Gang saa jeg en ♀ med 9 Ællinger, hvoraf en kom lidt paa Afveje, og nu optraadte der pludselig en enlig ♀, der for hen til Ællingen og annekerede den. I de to Timer jeg derefter iagttog hende, kom den øvrige Flok flere Gange forbi, men det lykkedes hende stadig ved Skrukken og ved at svømme i Zig-Zag foran Ællingen at beholde denne.

Naar Andejagten den 1. August gaar ind og Skydepramene ødelægger Freden omkring Ynglepladserne, forsvinder Kuldene ud paa det mere aabne Vand, og man ser nu meget lidt til Fuglene, før Foraaret atter kalder til Kurmageri ved Samlingspladserne.

Nogle Iagttagelser over Fuglelivet ved Gundsømagle Sø.

Af CHR. KRÜGER

Med den følgende Skildring af mine Iagttagelser ved Gundsømagle Sø har jeg desværre ikke formaaet at give et Billede af Fuglelivet i alle Aarets Maaneder, men jeg har maattet indskrænke mig til en Omtale af mine Iagttagelser i Foraars- og Sommer-Maanederne, fordi omtrent alle mine Besøg ved Søen er faldet mellem 1. April og 1. Oktober. Fuglelivet ved Søen i Vinter-Maanederne adskiller sig imidlertid næppe i væsentlig Grad fra, hvad der kan ses paa andre tilsvarende Lokalteter, og det er det interessante Fugleliv ved Søen i Foraars-Maanederne og i Yngletiden, som er en Omtale værd.

Jeg har følt mig tilskyndet til at offentliggøre mine tilfældige Iagttagelser, fordi Fuglelivet ved Gundsømagle Sø hidtil ikke har været beskrevet i nærværende Tidsskrift, og det har heller ikke været omtalt i den øvrige ornithologiske Litteratur, indtil GERHARD HEILMANN og A. L. V. MANNICHE's Værk »Danmarks Fugleliv« udkom i 1928. A. L. V. MANNICHE havde omkring Aarhundredskiftet Lejlighed til hyppigt at færdes ved Søen, og en Del af de Iagttagelser, han gjorde her, findes refereret i det nævnte Værk. Det er takket være disse Referater og Henvisninger, at Lokaliteten er blevet kendt blandt en større Kreds af Ornithologer.

Gundsømagle Sø ligger mellem Landsbyerne Østrup og Gundsømagle i Roskilde Amt, ca. 30 km Nordvest for København, og er ca. 101 ha stor. Mod Øst, ved Østrup, danner Søen en ret stor, aaben Flade, omgivet af Bevoksninger af Tagrør, medens den mod Vest, ved Gundsømagle, gaar over i en stor, tæt Rørbevoksning af sumpagtig Karakter. Mine Iagttagelser skriver sig væsentligt fra Søens østlige Del, hvor jeg især har færdedes paa Engene og i de 2 Smaaskove, som tilhører Proprietær DAHL, Østrup Gaard. Søen er omgivet af dyrkede Marker og Enge, enkelte Steder Smaakrat, og ved dens østlige Ende ligger de nævnte Smaaskove.

Siden 1934 har jeg haft Lejlighed til at aflægge ialt 26 Besøg ved Gundsømagle Sø, meget ofte i Selskab med andre Medlemmer af Dansk Ornithologisk Forening. Mine Besøg har ofte fundet Sted i de første Morgentimer, men ogsaa paa andre Tider af Dagen, og har i Reglen strakt sig over 3—4 Timer. Jeg har været ved Søen paa følgende Dage: 1934: $22/4$, $17/6$, $30/7$, $28/9$. 1935: $5/5$, $30/5$, $23/6$. 1936: $10/4$, $7/6$, $21/6$, $12/7$, $20/9$. 1937: $4/4$, $11/4$, $2/5$, $30/5$, $27/6$, $18/7$, $19/9$. 1938: $6/2$, $16/4$, $24/4$, $13/5$, $26/5$, $19/6$ og $25/9$.

Jeg har desværre kun haft Lejlighed til at gøre Iagttagelser fra Søbredden, idet jeg ikke har kunnet skaffe mig Mulighed for at færdes i Søen med en Robaad. Som Følge heraf er mine Iagttagelser af Søens Fugleliv noget tilfældige, men jeg har søgt at supplere dem med de Oplysninger, som MANNICHE har givet i »Danmarks Fugleliv«, samt med Meddelelser, som Herr Sognefoged H. V. MANNICHE, Gundsømagle, har været saa venlig at give mig.

Gundsømagle Sø har ikke mange ynglende Svømmeænder. Atling, *Anas querquedula*, er repræsenteret ved nogle faa Par, medens Stokand, *Anas p. platyrhyncha*, selvfølgelig forekommer hyppigere, men ikke i stort Antal. Krikand, *Anas c. crecca*, kan derimod næppe tælles blandt Ynglefuglene, selvom enkelte undertiden ses. Jeg har hverken i April eller September iagttaget noget større Antal paa Træk. Mere tilfældigt har jeg set Pibeand, *Anas penelops*, ²⁸/₉ 1934 og Skeand, *Spatula clypeata*, ⁵/₅ 1935. Skeanden har tidligere ynglet i Søen, men det er ikke mere Tilfældet.

Gravand, *Tadorna tadorna*, er hvert Aar set i Søen fra April til Juni. Som Regel ligger der et eller 2 Par, der rimeligvis hører hjemme i Roskilde Fjord.

Knopsvane, *Cygnus olor*. Ifølge MANNICHE har den tidligere ynglet. Den har været forsvundet nogle Aar, men i April 1937 og 38 laa der Flokke i Søen. ²⁶/₅ 1938 lod den til at have Rede, men jeg har ikke set den med Unger og ved derfor ikke, om den har faaet Fred til at ruge.

Troldand, *Nyroca fuligula*, ses om Foraaret i Flokke, der tæller op mod 1000. Jeg er ikke sikker paa, at den yngler i Søen, men Smaaflokke træffes hele Sommeren. Taffeland, *Nyroca ferina*, yngler derimod faatalligt. Jeg har altid kun truffet 5—6 i Smaaflokke. Ved enkelte Lejligheder har jeg set Hvinand, *Bucephala c. clangula*, saaledes en Hun ⁵/₅ 1935, ¹⁰/₄ 1936 og ²⁵/₉ 1938.

Graagaas, *Anser a. anser*, har tidligere ynglet i Søen. MANNICHE omtaler dog kun et enkelt Par herfra. Den skal undertiden vise sig i Yngletiden, men Rugningen menes at blive forstyrret af Ægsamlere.

Jeg har kun set Rødhalsed Lappedykker, *Podiceps g. griseigena*, ²²/₄ 1934, da der var et Par. Toppet Lappedykker, *Podiceps c. cristatus*, er derimod en af Søens mest almindelige Ynglefugle. Der yngler mindst 20 Par.

Vandrikse, *Rallus a. aquaticus*. MANNICHE anslaaer Antallet af Ynglefugle i Søens vestlige, rørbevoksede Del til mindst 100 Par. Jeg har kun færdedes lidt i det Terrain, men har hørt den nogle Gange, ligesom jeg enkelte Gange har hørt

Plettet Rørvagtel, *Porzana porzana*. Rørhøne, *Gallinula c. chloropus*, er derimod til Stede i ret stort Antal, og Blis-høne, *Fulica a. atra*, er Søens mest almindelige Fugl med 120—150 ynglende Par.

Jeg har ikke fundet samme Vadefugleliv som f. Eks. ved Søborg Mose, men der er flere Par ynglende Viber, *Vanellus vanellus*, og undertiden yngler Horsegøg, *Capella g. gallinago*. Endvidere har jeg set følgende Vadefugle ved Søen: Præstekrave, *Charadrius h. hiaticula*, $\frac{2}{5}$ 1937; Tinksmed, *Tringa glareola*, Foraar og Efteraar (MANNICHE); Svaleklire, *Tringa ochropus*, $\frac{18}{7}$ 1937; Rødben, *Tringa t. totanus*, $\frac{16}{4}$ 1938; Hvidklire, *Tringa nebularia*, $\frac{30}{7}$ 1934 og $\frac{21}{6}$ 1936; Kærløber, *Limicola f. falcinellus*, Juli—August (MANNICHE); Brushane, *Philomachus pugnax*, $\frac{5}{5}$ 1935.

Hættemaage, *Larus r. ridibundus*, yngler ikke, men baade den og Stormmaage, *Larus c. canus*, ses meget hyppigt, medens jeg derimod kun har set Sølvmaage, *Larus a. argentatus*, i Februar og April. Fjordterne, *Sterna h. hirundo*, ses meget hyppigt i Sommer-Maanederne. $\frac{25}{9}$ 1938 saa jeg en ung Fugl. Derimod er Dværgterne, *Sterna a. albifrons*, kun set $\frac{26}{5}$ og $\frac{19}{6}$ 1938.

Sortterne, *Chlidonias n. nigra*. Ifølge MANNICHE ynglede der for henved 50 Aar siden mindst 100 Par. I en længere Aarrække var Arten derpaa helt forsvundet, og Lokaliteten er ikke omtalt i TÅNING'S Afhandling »Sortternen i Danmark« (D. O. F. T., 15.). Nu yngler den her igen, men i langt mindre Antal. Jeg tror ikke, der er mere end 10—12 Par.

Hejre, *Ardea c. cinerea*, ses hyppigt ved Søen, ofte 2—3, undertiden 6—8 i Flok.

Rørdrum, *Botaurus s. stellaris*. Jeg har tidligere omtalt dens Forekomst ved Søen i 1935, da den blev hørt $\frac{11}{5}$ og $\frac{30}{5}$ samt $\frac{23}{6}$ (D.O.F.T., 29., S. 118). $\frac{10}{4}$ 1936 hørte jeg den igen og senere flere Gange i Juni Maaned. 1937 fik jeg den kun at høre $\frac{30}{5}$, og i 1938 er den desværre ikke blevet hørt, saa det er muligt, at den har forladt Lokaliteten. Jeg har haft Lejlighed til at høre den baade i Morgentimerne og midt paa Dagen, og som Regel lod den sig høre med 3 eller 4 Brøl med 5—10

Minutters Mellemrum. Den syntes at holde til i Sivene omkring det aabne Vand, og ikke i Rørtykkningen i Søens vestlige Del. Da den i 3 Aar er blevet hørt i Yngletiden, antager jeg, at den har ynglet. Desværre lykkedes det mig ikke at faa den at se.

Stork, *Ciconia c. ciconia*, har hvert Aar Rede paa Østrup Gaard og som Regel i Kirkerup og i Gundsømagle.

Taarnfalk, *Falco t. tinnunculus*, og Spurvehøg, *Accipiter n. nisus*, yngler undertiden i Smaaskovene ved Østrup. 1934 fandtes 2 Par ynglende Taarnfalke.

Rørhøg, *Circus ae. aeruginosus*. MANNICHE omtaler, at der for ca. 40 Aar siden fandtes adskillige ynglende Par. Den blev forfulgt og var i en lang Aarrække forsvundet fra Lokaliteten. Siden 1934 har et Par igen holdt til ved Søen og ses hvert Aar. I September har jeg flere Gange set Hun af Blaa Kærhøg, *Circus c. cyaneus*, f. Eks. $\frac{28}{9}$ 1934 og $\frac{25}{9}$ 1938. Ifølge MANNICHE ses Arten hyppigt fra Midten af September til Slutningen af Oktober. Mere tilfældigt har jeg set Vandrefalk, *Falco p. peregrinus*, $\frac{24}{4}$ 1938, og samme Dag saa jeg ogsaa Træk af Vintermusevaager, *Buteo l. lagopus*.

Raage, *Corvus f. frugilegus*, yngler i den vestligste af de 2 Smaaskove ved Østrup. Kolonien er paa ca. 60 Reder, hvoraf nogle aabenbart er beboet af Alliker, *Coloeus m. monedula*, der i alle Tilfælde er med i Flokkene, hver Gang Koloniens Beboere bliver skræmt op.

I Udkanten af Smaaskovene og ved de forskellige smaa Krat træffes Tornsanger, *Sylvia c. communis*, ret almindeligt. Kærsanger, *Acrocephalus palustris*, er derimod ikke til Stede hvert Aar, men 1934, 1936 og 1937 har der ynglet 2—3 Par. Blandt Smaaskovenes Sangere hører Havesanger, *Sylvia borin*, Gulbug, *Hypolais icterina*, Løvsanger, *Phylloscopus t. trochilus*, og Nattergal, *Luscinia luscinia*, til de Arter, jeg har lagt mest Mærke til. Der yngler hvert Aar adskillige Par.

Drosselrørsanger, *Acrocephalus a. arundinaceus*, er ligeledes en regelmæssig Ynglefugl, som træffes hvert Aar. Den optræder i noget vekslende Antal, og jeg har talt fra 2 til 10 syngende Hanner. Det er en gammel Yngleplads, som og-

saa omtales af MANNICHE. Baade Rørsanger, *Acrocephalus s. scirpaceus*, og Sivsanger, *Acrocephalus schoenobaenus*, forekommer talrigt i Søens Rørskove, hvor Rørspurv, *Emberiza s. schoeniclus*, ogsaa er meget almindelig.

Foruden de nævnte Arter, som jeg har fundet karakteristiske for Lokaliteten og derfor værdige til nærmere Omtale, har jeg bemærket en Række andre Ynglefugle ved Søens Omgivelser, d. v. s. paa de tilstødende Marker og Enge, i Smaaskovene samt ved Huse og Haver i Østrup. Disse Fuglearter er imidlertid ikke specielt knyttede til Lokaliteten, men kan træffes paa alle tilsvarende Steder. Ved mine tilfældige Besøg ved Søen har jeg selvfølgelig ikke kunnet samle tilstrækkeligt Materiale til en indgaaende Bedømmelse af disse Arters Forhold, men for ikke helt at undlade en Omtale af dem, vil jeg kort resumere, hvilke mere almindelige Arter jeg har truffet: Agerhøne, *Perdix p. perdix*, Natugle, *Strix a. aluco*, Ringdue, *Columba p. palumbus*, Mursejler, *Apus a. apus*, Gøg, *Cuculus c. canorus*, Skade, *Pica p. pica*, Krage, *Corvus c. cornix*, Digesvale, *Riparia r. riparia*, Bysvale, *Delichon u. urbica*, Forstuesvale, *Hirundo r. rustica*, Lærke, *Alauda a. arvensis*, Stær, *Sturnus v. vulgaris*, Gærdesmutte, *Troglodytes t. troglodytes*, Brunelle, *Prunella m. modularis*, Musvit, *Parus m. major*, Blaamejse, *Parus c. coeruleus*, Gærdesanger, *Sylvia c. curruca*, Munk, *Sylvia atricapilla*, Engpiber, *Anthus pratensis*, Gul Vipstjert, *Motacilla f. flava*, Sangdrossel, *Turdus e. ericetorum*, Solsort, *Turdus m. merula*, Bynkefugl, *Saxicola r. rubetra*, Rødhals, *Erithacus r. rubecula*, Graaspurv., *Passer d. domesticus*, Skovspurv, *Passer m. montanus*, Bogfinke, *Fringilla c. coelebs*, Stillits, *Carduelis c. carduelis*, Svenske, *Chloris c. chloris*, Tornirisk, *Carduelis c. cannabina*, Gulspurv, *Emberiza c. citrinella*, Kornverling, *Emberiza c. calandra*.

Foruden disse Arter, som jeg betragter som Lokalitetens Ynglefugle, har jeg truffet andre Arter, hvis Forekomst som Træk- eller Strejffugle er af mere tilfældig Karakter. Jeg har saaledes Oplysninger om:

Natravn, *Caprimulgus e. europaeus*, ²¹/₆ 1936; Isfugl, *Alcedo atthis ispida*, set 2 Gange i Oktober 1937 (Sognefoged

MANNICHE); Nøddekrige, *Nucifraga caryocatactes macro-rhynchus*, nedlagt 1911 (Sognefoged MANNICHE); Fuglekonge, *Regulus r. regulus*, ²⁸/₉ 1934; Hvid Vipstjert, *Motacilla a. alba*, ⁷/₆ 1936 og paa Træk; Vindrossel, *Turdus musicus*, ²²/₄ 1934 og ²⁴/₄ 1938; Sjagger, *Turdus pilaris*, ²²/₄ 1934; Ringdrossel, *Turdus t. torquatus*, ²²/₄ 1934; Kvæker, *Fringilla montifringilla*, ²²/₄ 1934 og ⁵/₅ 1935; Kærnebider, *Coccothraustes c. coccothraustes*, ²³/₆ 1935; Sissen, *Carduelis spinus* ²⁸/₉ 1934.

Som det fremgaar af denne Fremstilling, er der et rigt Fugleliv ved Gundsømagle Sø, og jeg forsømmer aldrig at tage dertil en Nat i Maj eller Juni for at lytte til Fuglesangen i de første Morgentimer, men det er alligevel Forekomsten af Sortterne, Rørdrum, Rørhøg og Drosselrørsanger, der har faaet mig til at opsøge Stedet saa hyppigt. Det hører jo til de sjældne Oplevelser, at iagttage disse Arter i Yngletiden.

MINDRE MEDDELELSER

Ved R. HØRRING.

Nedenfor offentliggøres et Antal ornithologiske Iagttagelser, som er indsendt af Medlemmerne siden forrige Samling af »Mindre Meddelelser« (D. O. F. T., 31te Aarg., 1937, S. 142—168).

Fugle paa Romsø i Storebælt.

Den 12. Juni 1938 havde jeg Lejlighed til at følge Fyns Naturhistoriske Forening paa en Udflugt til Romsø. Denne ligger i Storebælt ud for Hindsholm, er 197 Td. Land og bestaar mest af Skov, dannet af blandet Bevoksning af Eg, Bøg og Ask, samt en lille Plantning af Sitkagran. Ca. 100 — oprindelig udsatte — Daadyr græsser i Skoven. Øen løber mod Syd ud i ca. 20 m høje stejle Lerskrænter; mod Vest løber et gruset Stenrev over mod Hindsholm, kaldet Kleppen. Den tuede Grønsvær mellem Skovkant og Strand har aldrig været under Plov. Hist og her staar smukke, træagtige Hvidtjørn.